

AMASRA-BARTIN-SAFRANBOLU KARAYOLU ŐEVLERİNDE GÖRÜLEN HEYELANLARIN VE BUNLARA KARŐI PEYZAJ ONARIM ÇALIŐMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

*Melih ÖZTÜRK, Ercan GÖKYER - Bartın Üniversitesi, Orman Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü,
Peyzaj Teknikleri Anabilim Dalı*

ÖZET

Peyzajda bozulmaya sebep olan dış dinamik olaylardan kütle hareketleri ya da heyelanlar, düşme, devrilme, kayma, yayılma ve akma biçimlerinde görülür (Görçeliođlu, 2002; 2004). Çođunlukla yamaç ve Őevlerde, yer çekiminin etkisi ile ortaya çıkan heyelanlar, bilhassa yüzeyde fiziki değişime yol açmaktadır. Yüzeyde meydana gelen fiziki değişimler ise peyzajın estetik değerinin ve kullanılabilirliğinin azalmasına veya kaybolmasına neden olmaktadır. Heyelanlar genellikle akarsu kenarlarında, su seviyesinin yükselmesine bağlı olarak meydana gelen seller ve erozyon ile beraber anılmaktadır. Bununla birlikte, karayolu açılması sırasında ortaya çıkan kazı ve dolgu alanlarında, denge kaybı sonucunda da heyelanlara rastlanmaktadır. Öte yandan, karayolu kazı ve dolgu Őevlerinin eğiminin yüksek olması heyelan tehlikesini artırmaktadır. Cereyan etmiş olan heyelanların büyüklükleri, harekete geçmiş olan kaya veya toprak kütesinin uzunluk, genişlik ve derinliği ile hesaplanan hacminden tespit edilmektedir. Çođunlukla yoğun yağış ve zemindeki nem doğgunluğu ile irtibatlandırılan heyelanlar, Dođu Karadeniz Bölgesi'nde yaygın görülmekle birlikte Batı Karadeniz Bölgesi'nde de sıkça gerçekleşmektedir. Ekseriyetle orman örtüsü ile kaplı olan Batı Karadeniz Bölgesi'nde karayolu açmaları neticesinde bitki örtüsünün tepe çatısı ve kökleri vesilesiyle sahip olduğu toprak koruma ve tutma kabiliyetleri zarar görmektedir. Bu amaçla, yaklaşık uzunluğu 93 km olan Amasra-Bartın-Safranbolu Karayolu Őevlerinde gerçekleşen heyelanların türleri ve büyüklükleri tespit edilerek, gerçekleştiği Őevin eğimi, ana materyal özellikleri ve üzerinde bitki örtüsü varlığı analiz edilmiştir. Bu tespit ve analizler bizzat alanda yapılmış, sonuçlar Cođrafi Bilgi Sistemleri (CBS) ortamında hazırlanmış veriler ile teyit edilmiştir. Ortalama eğimi 9° olan otoyolun (Öztürk vd. 2016), kenarındaki Őevlerin eğimi yer yer 90°'yi bulmaktadır. Bu dik Őevlerin anakayasası genellikle çamurtaşu olup, üzerinde bitki örtüsü bulunmamaktadır. Ayrıca, Amasra-Bartın-Safranbolu Karayolu Őevlerinde koruma, önleme ve onarım maksatlı peyzaj uygulamaları, biyolojik, teknik ve biyoteknik olmak üzere sınıflandırılmıştır. Genel olarak, Őevin eğimini azaltma, drenaj, bitkilendirme, istinat duvarı inşa etme, tel kafes giydirme ve bitkilendirilmiş duvar teşkil etme biçimlerinde görülen peyzaj koruma, önleme ve onarım uygulamaları, koordinatları alınmak suretiyle CBS ortamına işlenmiştir. Bahsi geçen

uygulamaların tespiti ve gösterimi araziden çekilen fotoğraflarla da desteklenmiştir. Heyelanların mahiyetinin ve alan özelliklerinin tespit edilerek, yapılan peyzaj koruma, önleme ve onarım uygulamalarının CBS ortamında saklanması, sürdürülebilir bir karayolu peyzaj yönetimi açısından son derece önemlidir. Üstelik muhtemel heyelan alanlarının öngörüsü ve hasar hesapları, peyzaj mühendisliği modelleme teknikleri kullanılarak yapıldığı takdirde zarar ihtimali en az düzeye çekilebilecektir.

Anahtar Kelimeler: Karayolu Peyzajı, Kazı-Dolgu Şevleri, Peyzaj Onarım Teknikleri, Amasra-Bartın-Safranbolu Karayolu, Sürdürülebilir Karayolu Peyzaj Yönetimi.

KAYNAKLAR

Görcelioğlu E. (2002). Peyzaj Onarım Tekniği. İstanbul Üniversitesi, Orman Fakültesi Yayınları. İstanbul

Görcelioğlu E. (2004). Biyoteknik Yapılar. İstanbul Üniversitesi, Orman Fakültesi Yayınları. İstanbul.

Öztürk M, Gökyer E, Çetin A, Dönmez Y. (2016). Amasra-Bartın-Safranbolu Otoyol Güzergâhında Olumsuz Kış Şartları için Topoğrafyaya Bağlı Ulaşım Risk Sınıflandırması. Uluslararası Kış Kentleri Sempozyumu. 10-12 Şubat 2016. Erzurum.